

Natuurmonitoring vereist een sterke discipline op samenhang

We kunnen geen onderbouwde uitspraken doen over de effectiviteit van alle middelen op de LNV-begroting voor natuurherstel, zo constateerde het ministerie van Financiën na visitatie over de periode 2015-2019. Simpel gezegd: er wordt behoorlijk wat geld verspijkerd met allerlei beleids- en beheermaatregelen maar of het ook een beetje werkt, weten we niet.

Een van de oorzaken is dat we in het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) en het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) wel in beeld brengen welke maatregelen genomen zijn, maar niet of deze ook de beoogde effecten hebben. In het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) – dat dit jaar 25 jaar bestaat – worden veel planten en dieren gevolgd, maar effectuitspraken over het beleid en het beheer behoren (nog) niet tot de meetdoelen, hoewel een kamerbreed gedragen motie – van BBB tot en met de Partij voor de Dieren – daar wel om vroeg. Het monitoringlandschap is versnipperd en pogingen om het bij elkaar te brengen stuiten op de problematiek van gedeelde en verdeelde verantwoordelijkheden. Beleid kun je decentraliseren, daar zijn best zinnige argumenten voor te bedenken, maar kennis moet je standaardiseren. En dat begint bij een goede, samenhangende monitoring.

SNL-monitoring is een belangrijke standaardisatie, want tot voor kort ging elke beheerder gewoon zijn eigen gang, zoals Henk Siebel en Piet Schipper betogen in het artikel 'SNL monitoring is mooi, maar had nog mooier kunnen zijn'. Terecht merken zij op dat we er nog niet zijn. Als je retrospectieve analyses wilt uitvoeren op basis van SNL-data, blijkt de standaard toch niet zo heel erg standaard en is het databeheer nog niet zodanig dat de data ook bruikbaar zijn voor wetenschappelijk onderzoek. De pragmatiek van 'waarom meten we dit wel en dit niet?' die Siebel en Schipper aan de orde stellen is reëel, maar waarom niet nog pragmatischer gedacht en data gebruiken zodra die in voldoende kwaliteit en kwantiteit beschikbaar zijn? Reptielen zeggen net als sprinkhanen ook iets over structuur en functie van een gebied. Als de data er zijn, gebruik ze dan ook.

Pragmatiek is essentieel in monitoring, maar de insteek zou ook kunnen zijn: we brengen landelijk in beeld wat we kunnen en daar moeten verschillende regimes van beheer- en beleidsmaatregelen dan hun informatie uit halen. Bij vogels is dat het geval, en dan zie je dat op grond van dezelfde data zowel rapportages, als beheerevaluaties en effectanalyses gemaakt kunnen worden. Dit draagt in belangrijke mate bij aan 'lerend beheren', zoals Nienke van der Ploeg en anderen beschrijven. De resultaten van

de monitoring in 'jouw gebied' worden dan vergelijkbaar met die van andere gebieden en de landelijke of regionale trend. De kunst daarbij is altijd om te balanceren tussen specifiek en generiek, zoals blijkt uit het artikel over graslandkwaliteit. Als er geen overeenstemming ontstaat over de definitie van 'kruidenrijk' of de definitie is te losjes, dan heb je misschien meer aan plantentellingen.

Het liefste wil een beheerder in 'haar of zijn gebied' zoveel mogelijk autonomie. Dan zet je dronetellingen in om te kijken of het werkt, maar ook omdat het goed past bij jouw specifieke vraag. Als je zorgt voor een basale samenhang in de notatie en de telprotocollen, kun je de lokale metingen duiden in de context van, bijvoorbeeld, de landelijke trend. Dat is nu nog niet het geval. Als we dit weten te organiseren zou veel lokaal onderzoek meer betekenis krijgen en kunnen de 'goede gesprekken' over verschillende beleidsverantwoordelijkheden tussen Rijk, provincies en beheerders beter gevoerd worden. Simpelweg omdat je, wanneer je standaardiseert, veel meer datastromen kunt benutten, zoals Gerdien Bos en Chris van Swaay laten zien in hun artikel over citizen science.

Zo zie je waar de toekomst ligt: meer professionals, meer apparatuur en techniek en meer vrijwilligers. Maar een sterke discipline op samenhang is nodig om te verhinderen dat er informatiechaos ontstaat. Met als voordeel dat je steeds betere effectanalyses kunt uitvoeren op een steeds lager schaalniveau. Want de metingen uit het ene onderzoek versterken de dichtheid in datapunten uit het andere onderzoek. En dan kom je waar je wil zijn: beleid en beheer baseren en bijsturen op basis van metingen en feiten.

Sander Turnhout (SoortenNL)

Deze thema-editie is totstandgekomen door een themaredactie bestaande uit Martijn van Wijk (themahoofdredacteur), Geert van Duinhoven, Marjelle Molenaar & Joop Spijker (allen Vakblad), Rik Huiskes (Staatsbosbeheer) en Nienke van der Ploeg (Natuurmonumenten).

Wij bedanken Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Unie van Bosgroepen en LandschappenNL voor het financieel mogelijk maken van dit themanummer.

De lezers wensen wij veel leesplezier en inspiratie toe!

